

Cine de barri

Antoni Figuera

(Sobre algunes morts cinematogràfiques i altres no menys memorables comiats)

La recent lectura al diari «Última Hora» (data 22/10/95) d'un esplèndid article —com tots els seus— d'Enrique Lázaro sobre algunes morts i certs comiats en el cine —inoblidables les unes i els altres—, m'ha reconduït a mi a bucejar estimulament en els arxius de la memòria (o tanatori de l'oblit, com algú el qualificaria) a la recerca i captura del meu propi àlbum personal de fotos fixes o pasquins de temps detinguts, candenciosament emmagatzemats i segellats al llarg del curs d'una vida —la meva—, i, en conseqüència, només per mi dotades d'autèntic *pedigree* i marca de denominació d'origen.

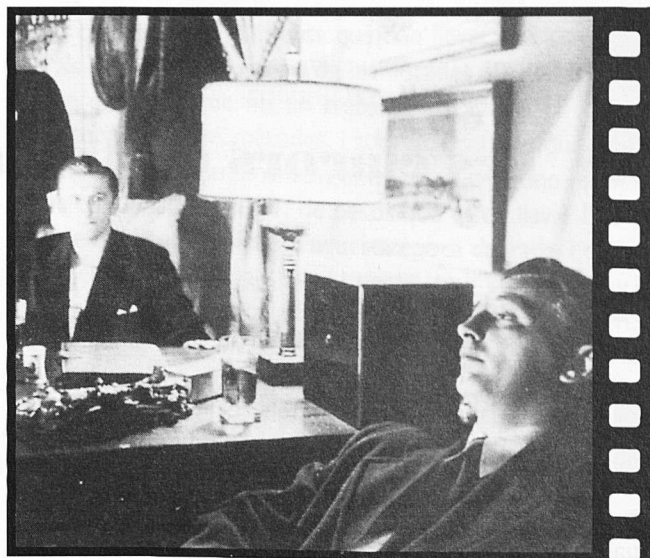
Per descomptat que la història del cine vessa d'inoblidables escenes d'amor i mort, desamor i comiat (al ja esmentat article, Enrique Lázaro s'encarregava de recordar-nos algunes de les millors: les de *Jennie*, *El tercer hombre*, *D'aquí a l'eternitat*, etc...). A totes aquestes, jo hi voldria afegir ara el meu particular recompte personal d'ombres i espectres, d'emblemes funeraris que, destil·lats pla a pla en l'alambic del passat, han anat generosament sedimentant la deu de la meva imaginació cinematogràfica.

Deia Borges en un vers no menys memorable que «morir es una costumbre que suele tener la gente». I el que mai li agrairé al cine suficientment és el fet que m'hagi anant oferint des de sempre lliçons de «ben morir» (com me les ha donades, en un altre sentit, de «ben amar»). Que hagi sabut o no extreure'n amb el pas dels anys les conseqüències pertinents, això és ja només assumpte meu. Però aquí queda aquest admirable repte que, des del rectangle lluminós de la pantalla, se m'ha vengut proposant dia rere dia des de qualsevol sala fosca.

Que el catàleg de morts i comiats famosos que el cine ens ha brindat al llarg de la seva història és tan divers i bigarrat que resulta completament impossible registrar-lo en tan curt espai de paper és una cosa que voreja el ridícul: des del més apoteòsic «comiat dels comiats» en què es resol el final de *Casablanca* fins al més discret, però no per això menys mític, en la tardoral i desolada Viena de postguerra, a la ja citada *El tercer hombre*. Tot això per no parlar d'inoblidables morts èpico-metafísiques com la del capità Ahab al *Moby Dick* de Huston, o la del replicant que encarna a Rutger Haver a *Blade Runner*, de Ridley Scott.

Però no és de totes aquestes morts i comiats —mítics i tòpics a força de repetits— que voldria parlar aquí. Sinó d'altres de més modestes i menys espectaculars, i sobre les quals no s'han vessat rius de tinta, però que em varen deixar l'ànima tatuada de manera no menys definitiva que aquelles.

El recompte no tan sols no vol ser exhaustiu, sinó que assumeix la condició de mínim (cosa que potser em durà a ampliar-

RETORNO AL PASADO

lo en pròxims articles). I així pens en la mort de Joel MacCrea a *Duelo en Alta Sierra* de Peckinpah, fent-se gairebé invisible en desaparèixer en la seva caiguda per un costat de l'enquadrament; i a la de Kirk Douglas a una pel·lícula maleïda —*Los valientes andan solos* de David Miller—, exponent màxim, totes dues morts, de suprema serenitat gestual davant l'irremeiable. Com insuperablement anònima i digna resulta la mort de Stewart Granger a *Monfleet* de Fritz Lang, encaminant-se pel seu propi peu fins a la platja i deixant-se seduir per la insondable mansuetud de les ones (escena tan sols equiparable en la seva portentosa intensitat a la de James Mason triant idèntica forma de morir a *Ha nacido una estrella* de Cukor). I ja que hem esmentat Stewart Granger, no oblidem tampoc el seu no menys subtilíssim comiat —de la civilització moderna i del cine— a la injustament infravalorada *El último safari* de Hathaway. I si de la mar parlem, ¿com no interessar-nos pel destí de Jean Peyrol, epigonal personatge de Joseph Conrad a la bella interpretació que d'ell va fer Anthony Quinn en un dels pocs títols recordables de Terence Young: *El aventurero*? Per no parlar de la mort del vell professor a *Fresas salvajes* d'Ingmar Bergman, presentida com l'implacable repiqueteig del minuter del rellotge des de la primera fins a la seva darrera imatge. O de la mort romànticament violenta percutint amb la força d'un meteorit en el centre mateix del cor humà, tal i com la viuen Robert Mitchum i Jane Greer a l'obra mestra de Jacques Tourneur: *Retorno al pasado*. O la més digna de totes les morts indignes que el cine ens ha donat, la més anònima d'entre les de qui, després, han passat a la història: la de Marc Antoni a la incommensurable *Cleopatra* de Mankiewicz. O del tendre patetisme de la mort de Shirley Maclaine en braços de Frank Sinatra a la no menys prodigiosa *Como un torrente*, mort que anticipa el gest de suprem respecte i reconeixement moral a la mort de Dean Martin llevant-se el capell al final del doble i més bell «travelling» de tota la història del cine (equiparable només al de Mizogouchi a *El intendente Sanyo*)... ¿Per què seguir?. La llista seria inacabable i s'ha de tancar provisionalment. Que aquests pocs exemples bastin per recordar-nos que, si es tracta de la mort, en contra del que opinava Mallarmé, l'atzar acaba sempre per ser abolit per aquest cop de daus.